

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

12 de Casibus fortuitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

reg. iur. omittere que diligentissimus facere posset. Bart. in l. si cum
 vendere. §. si de pig. act. per l. in rebus. comm. p. facit textus in l. si mor-
 res. §. qui committentem. loca. in P. Culpa levis & leuissima puniuntur
 in damnis datis. toto titulo. ad leg. Aquil. c. si cui dignum. & de homic.
 non vtique si commodatum factum fuerit gratia dantis tantum.
 Baldus. in d. l. qua fortuitis. pen. colum. nec in precario consideran-
 tur. nec in pignorb. leuissima. Bald. ubi supra. Impuratur tamē
 ei culpa leuissima. qui suis rebus adhibuit diligentiam. & qui alie-
 nis sibi commissis quoque adhibere poterat. glo. in l. etiam. §. i. so-
 lut. mar. Si depositum fiat gratia deponentis tantum. in actione
 depositi contraria. venit leuissima culpa. si seruus. §. id quod eni-
 densius. de furt. in P. In directis. si se depositarius obtulerit. tenetur
 de leuissima. a. l. i. §. si de dep. in P. si se non obtulerit. tantum de leui-
 & latiore. l. quod Nerys. eod. tit. in P. l. i. Cod. eod. l. contractus. de
 reg. iur. in P. Si depositarius tantum gratia fiat. depositarius qui di-
 recta obligatus est. tenetur de leuissima. l. si quis nec cassam. si cer-
 tum petat. in P. si contraria. tantum de lata. argu. l. si vt certo §. nunc
 videndum. commod. in P. si vtique. de leui. l. i. §. si de dep. in P. In
 mandato. quod fit gratia mandantis. si de directā agatur actione.
 & in mandato exequendo modica aut nulla exagatur industria.
 procuratori imputatur solum dolus & lata culpa. l. si fideiussor in
 prin. §. i. manda. sicut in depositario dictum est. Si autē aliquid.
 sed non magnae industriae exagatur. vt quia oportet emere. ven-
 dere. &c. venit dolus. lata & leuis culpa. in re manda. mandati. C.
 Quod si exactissimam diligentiam mandatum exgat. & quis il-
 lud susceperit. videtur se obligasse ad eam prestanda: unde de le-
 uissima culpa tenetur. vt si agatur de procuratore ad litē. l. a pro-
 curatore manda. C. de similibus. At in contraria actione agitur
 quoque & de leuissima culpa. l. si seruus. §. quod vtro. & §. sequenti.
 de furt. in P. In tutela venit lata culpa. & leuis. & dolus. l. quicquid.
 C. ab int. i. In actione negotiorum gestorum. venit & lata culpa.
 & leuis. l. 3. inter dum. de negot. gest. in P. In precario. & venit
 dolus. & lata culpa tantum. ante moram. l. quassum. §. illud. de pre-
 car. in P. post moram. & culpa leuis. d. l. quassum. §. ex hoc. Porro
 quod pertinet ad contractus in nominatos. habita ratione cotra-
 ctuum nominatorum. secundum naturam quibus assimilantur.
 & dolum vel culpam recipiunt. eum qui si se in spectori. com-
 mo. in P. Ceterum in negotiis. quae ex vltima pendente testamen-
 taria voluntate. aliquando heres ex testamento percipit modica
 utilitatem. legatarii autem. aut fidei commissarii magnam. &
 tunc solus dolus & lata culpa consideratur. l. multo. §. sed enim. ad
 senatus con. Trebellian. in P. inter dum heres magnam. & legatarii &
 fidei commissarii paruum. & tunc venit leuissima culpa. l. cum res.
 §. culpa. de leg. i. Quemadmodum & cum aequalis utilitas ex testa-
 mento ad heredem. & legatarium pertinet. venit & leuis culpa.
 l. cum seruis. §. cum quid. de lega. i. iuncta l. si vt certo. §. nunc viden-
 dum. commoda. P. In summa. debitor si conueniatur. pro re actione
 reali. si possessor sit bonae fidei. non tenetur de negligentia. l. ei
 qui. §. si de peri. hered. si male fidei. tenetur. l. si quis possessor. §. sicut
 autem. de peri. hered. si vero actione personali conueniatur. si debi-
 tor in culpa. & creditor quoque in mora fuerit. debitori culpa
 negligentiae speciei non imputatur. l. si mora. de solutionib. l. si per
 emorem de periculo & comodo rei vend. Quod si creditor non fuit
 in mora. distinctionem adhibemus. num petā quod meum fuit.
 & tunc semper debitor tenetur de negligentia. siue circa rem. siue
 circa fructus. l. videamus. in prin. de vso. P. aut petam quod me-
 um numquam fuit. sed mihi debitum est: quo casu si circa rem
 ipsam negligentia sit. imputatur negligentia. l. si seruum. Strychum.
 ff. de verb. oblig. l. quod si nolis. §. qui mancipia de ad. ed. l. P. Si au-
 tem circa fructus. & si in mora non est. non tenetur de negligentia.
 l. venditor. §. quemadmodum. de hered. vel actio. vend. in P. post
 moram autem. tenetur. vel ad fructus. vel ad quod interest. secun-
 dum distinctionem Bart. in l. si filius. in fine. de verb. oblig.

De Casibus fortuitis. Cap. 12.

- 1 Casus fortuitus quid.
- 2 Quot sint casus fortuiti.
- 3 Casus fortuitus quomodo distinguitur ab improviso.
- 4 Fortuitorum casus. diuina & humana.
- 5 Quando quis tenetur de fortuito.
- 6 Quomodo a damnis fortuitorum casuum quis liberari vel releuari potest.

Q Via damnum. † aut interitus rei. & id quod interest. quod
 petitur. tanquam ex culpa vel dolo alterius proueniens. ple-
 rumque per exceptionem casus fortuiti eliditur: paucis quoque
 de casibus fortuitis. quorum ratio habetur. age dum est. Casus
 fortuitus dicitur. in reb. commo. in P. l. i. Cod. eo. tit. l. que fortuitus.
 de pign. actio. C. l. 2. §. si eo tempore. de administ. rer. ad eus ta. perti-
 nen. in P. id cui per humanum consilium non potest prouideri.
 vel resisti. nisi difficile. Pro quo idcirco nemo tenetur nisi sua
 culpa in eum incidit. l. penul. Cod. de vso. fruct. l. si. de praescrip. 30.
 vel. 40. annor.

† Sunt autem tot casus fortuiti. vt numerari nequeant.

† Estque casus fortuitus. diuersus a casu improviso. Quia im-
 proviso casui aliquando prouideri potest. & ob negligentiam.
 inibi culpa reprehenditur. & ob culpam damnatio fit: at in casu
 fortuito nequaquam. vt in l. qui occiderit. 30. §. in hac quoque a-
 ctione. & litem Mela. ad l. Aquil. in P.

† Accidit autē casus fortuitus. vel ex facto seu causa natura.
 vel facto seu causa hominis. Quae ex facto naturae ex in prouiso
 accidunt. dicuntur aliquando fatalia. l. cum duobus. §. damna. pro
 socio. in P. cuiusmodi sunt maris tempestas. naufragium. §. si is cui
 res. quib. mod. re contrah. oblig. l. contractus. in fin. de reg. iur. grandina-
 tio. sterilitas. l. licet. Cod. loca. c. propter sterilitatem. eod. tit. ap. Grego.
 fluminis imperus. valetudo. l. 2. §. si quis in iudicio si quis cauit. in P.
 mors. d. l. contractus. de reg. iur. vis maior. quam Graeci dicitur di-
 cunt. l. si merces. §. vis maior. loca. in P. fluminum & glaculorum
 incursus & damnum. l. ex conducto. §. si vis tempestatis eo tit. in P. lo-
 ca. & similia. Factus hominis accidit fortuiti casus. quales latro-
 num iustitiae. §. item is cui res. quib. mod. re contrah. oblig. l. i. C. de de-
 posit. d. l. contractus. de reg. iur. haustum infidiae. l. i. commod. C. l. ex
 conducto. l. 3. §. si vis tempestatis. loca. in P. d. l. i. de dep. si cerdium
 a facto hominis. d. §. item is cui. furtum. l. cum duobus. §. damna. pro
 socio. in P. l. dominus horreorum. loca. in P. vis priuata. falsa testimo-
 positio. iniqua iudicis sententia & similes. Fortuito damna acci-
 dentia ex fato. non considerantur. vt pote quae ex voluntate faci-
 entis. facta non videantur. Vlpian. in l. 2. de condit. & demonstra. in
 P. lib. 35. tit. i. nihil interest. l. 3. 2. ad leg. fal. de adult. in P.

† Ceterum dolus malus praecedens casum. casu superueni-
 ente non purgatur. l. si heres dolo malo. de noxal. actio. lib. 9. P. tit.
 4. Item si culpa praecedens veniat vel cadat in moram. proculdu-
 bio post moram quis tenetur de casu fortuito superueniente. l.
 quod te si cert. petat. in P. l. si ex lega. causa. de verb. oblig. in P. Quod
 si culpa praecedat. quae in moram non cadat. si ea culpa non est
 ordinata ad casum. id est. si talis sit culpa. ex qua non possit casus
 orti vel contingere. qui commisit. non tenetur ob eam rem de
 casu. l. non omne. de statu liberis. in C. si autem ordinata sit ad casum.
 & is sequatur propter illam culpam. tunc de eo tenetur. l. si vt
 certo. §. inter dum. & ibi nota Bartol. commod. litem Mela. & l. qui
 occideris. §. in hac. ad leg. Aquil. P. At si culpa talis non sit. quae sit
 ordinata ad casum qui contigit. distinguit Bartolus an in facien-
 do. vel non faciendo consistat. vel commissa sit: si in non facien-
 do. non tenetur quis de casu ob culpam. l. & in totum. de impens.
 in reb. dota. fact. Si in faciendo. distinguitur. an factum non cadat
 in delictum. vt tunc non tenetur de casu. l. si §. i. ad l. Rhod. de act.
 aut si cadat in delictum. num delictum committatur circa rem
 aut circa vsum rei. Si enim culpa vel delictum cadat circa rem
 ipsam. tenetur qui in culpa. de casu fortuito postea eueniente. l.
 ita vulneratus. ad l. Aquil. si circa vsum rei. contra vt non tenetur
 de casu fortuito postea eueniente. l. qui furtum. de conditio.
 fortuna in P. Si quis tamen periculo temere se obiciat. reus
 culpae. & debiti est. l. cum duobus. §. damna. & §. qui sagariam.
 loca. in P.

† Porro si quis velit a damnis casuum fortuitorum liberari.
 vel releuari. operae pretium est. vt coram iudice loci. vbi conti-
 gerint. attestaciones testibus adhibitis de illis eoponat intra an-
 num: nam postea non audietur. l. 2. & 3. de naufragio. l. 11. C. si. vide
 Antonium de Curcio. in singul. in verb. testis. incipient. testis. vbi a-
 liquis patitur. &c. nec interest sint ne vocati quorum interest. si
 longe absint: verum si prope vocandi. si vocari commode pos-
 sint. vel salua & remanente illis. quam dicunt se habere. exceptio-
 nem. vt in aliis. c. quoniam frequenter. vt litem non constata &c. apud
 Greg. l. generaliter. §. his de praesenti. Cod. de reb. cred. l. laudabile.
 iuncta gl. si. de aduoc. d. iur. iudic. quod obseruare maxime debet
 redemptores. seu conductores fructuum. beneficiorum: videlicet vt suo
 tempore & dum certa iactura colligi potest ex fortuitis casibus.
 estimatores & testes idoneos adhibeat. Nā qui casum obicit. de-

ber illum probare. *l. testium facilitatem, & ibi gloss. & l. fin. C. de testib. lib. 4. tit. 10. l. si de possessione, 20. C. de probatio. Sunt & casuum probationes, quae fidem recipiunt ex ipsa naturali iustitia, vt non egeant iuris solemnitate. in l. scire oportet, 15. §. si sufficit, de excusa. tutor. lib. 27. P. tit. 1.*

De Dolo. Cap. 13.

- 1 de Doli ditione, & quid in genere.
- 2 Doli ditionis in bonum & malum, & quid vterque.
- 3 Dolus re ipsa quid.
- 4 Dolus malus quid, & de fraude.
- 5 Dolus bonae fidei contrarius, & crimen habet.
- 6 Quare non datur nisi ex magna causa actio de dolo.
- 7 Quae praesumant subesse dolum.
- 8 de Actione de dolo, & pro quibus datur.
- 9 Rationes actionis, cum de dolo agatur.
- 10 Res quomodo in dolo consideranda.
- 11 Quomodo persona.
- 12 Quomodo negotia.
- 13 Dolus quomodo, & quando compensetur.
- 14 Quomodo dolus admissus emendetur per actionem, & exceptio nem.

In finitione eius quod interest de dolo meminimus, quare & de illo capitanectimus, quod etiam omnibus conventionibus commune sit. Doli dicitio, tam Graecis, quam Latinis in eadem significatione communis est, & significat id omne quod simplex non est. Sicut Aristophani in *Pluto*. *δολος* est contrarius ἀποδότης τῶν εὐαίων, id est, simplicissimis moribus. Et in hac generali appellatione, recte dicitur dolus, aliud facere, aliud simulare se agere. *l. iuris gentium, 7. §. dolo malo de pact. in P. Cicero 3. Officio.*

¶ Ita fraus, & machinatio, ad fallendum aliquid. *l. 1. §. dolum, de dol. in P. lib. 4. tit. 3. vel ad se suaque tutanda. Et proinde duae doli species adferuntur, vt alius sit dolus bonus, alius dolus malus. Non fuit, inquit Vlpianus praetor contentus dicere dolum, sed adiecit malum: Quoniam veteres etiam bonum dolum dicebant, & pro solertia hoc nomen accipiebant, maxime si aduersus hostem latronem ve quis machinetur. *Vlpian. in l. 1. §. non fuit autem, de dol. in P.* Mendacium perplexum est, & dolo plenum, *Suid. in verb. δόλος* & ab ita in proverbium, *δολὸν ἐστὶν ἠμῶν μεγαλειότης μηχανῶν*, id est, sed adest nobis quaedam Megarica machina. Improbis enim obiciebatur Megarensibus: quia alia dicerent, alia facerent. *idem Suidas in verbo δόρα.* Et dolum bonum dixit Iurisconsultus, si is qui imprudenter emerat rem domini, cuius negotia administrat, & vsu capebat, bono dolo aliquem supponat, qui rem ab illo euincat, ne negotiorum gestorum nomine reatur. *l. atqui naves, §. cum me de neg. gest. in P.* Et *Vander Lacedaemonius* solebat dicere, vbi leontina pellis non sufficeret, vulpinam esse assuendam. *Emil. Prob. in vita Lysan. & Cicero. 1. Officio.* Sic enim sepius in piscatu emittunt atramentum, vt turbato loco, in quo sunt, lateant. *Suid. in verb. ἀστύλιον.* Neque dolo malo facere videtur, qui iure suo vitur. *Vlpian. in l. quod ait lex, §. 3. §. is autem, de libero homi. exhibend. lib. 43. P. tit. 28.* Estque supplantatio alterius & deceptio plerumque, si in modum facientis iure aliquo approbatum, vertatur, iure diuino non improbat, vt quando dolose Iacob subripuit benedictionem fratri Esau. *Genes. 6. 27. Osee c. 12.* Et certe in hoc dolo, vere dolus non est: quia intentio non ex malitia consilium capit, alterum vt decipiat, sed consilium capit potius, vt sibi prosit. Quare potius astuta suorum negotiorum dicenda tractatio est, quam voluntas alterum decipiendi. Quo forsitan modo licet se circumferbere inter contrahendum, ratione pretii & valoris, id est, suam meliorem conditionem, sine malitia tamen, facere. *l. in causa, 17. §. penult. de mmo. in P. l. item si pretio, §. quem ad modum loca. P.* voluntates enim hominum non improbantur, quae ius suum melius facere tentant mediis licitis. *l. si voluntate. C. de rescin. vend. Est & bonus dolus, cum quis astute alium malo reuocat, & ita eius intentionem frustratur & intercept. iuo D. Paulus Corinthios ad lumen Euangelii deduxit. Ego, inquit vos non grauavi sed cum essem astutus, dolo vos cepi. *em. 2. ad Corinth. 12.* Sic David quoque, *Supplantasti*, inquit, *Deus in surgentibus meis. P. sal. 17.* ¶ Accedit dolo bono dolus, qui solum re ipsa dolus, seu deceptio ultra dimidiam iusti pretii est, sine cuius filio vel intentione decipiendi alterum. *gloss. & text. in lib. 2. de rescinden. vendit. l. si quis enim abier, 26. cum siml. de verb. oblig. in P.* Cui de-**

ceptioni ex re si accedat consilium vel calliditas, sit impetura. *l. 3. §. idem si quis impostrum. de crimine stellio.* fraudem tamen melius dici puto, quando re ipsa sit sine consilio deceptio. *glo. in l. iuris gentium, §. sed si fraudandi, de pact. in P.* quauis & fraus confideranda, quod pertinet ad poenam, potius ex consilio, quam ex euentu. *l. fraudis, §. 0. de reg. iur. P. §. ¶ Dolus malus vere, ex qualitate fit. 4. tit. non ex quantitate pretii aestimatur. l. dolus. 10. C. de rescinden. venditio. l. dolum, C. de dolo. l. aut praetor, §. proinde. de minor. 25. annis.* & in faciendo potius quam in re consistit. *gloss. in l. iuris gentium, §. dolo, de pact. in P.* habetque calliditatem, *l. dolo malo, de seruo corrupt. in P.* abscondita videlicet mentis machinatio. *l. fin. & ibi Baldus, C. de litigios. atque calliditas in tacendo eo, quod exprimi debebat, l. 1. §. 1. de act. em. in P.* & fallacia dum quis falsum asserit & mentitur, *l. si quis affirmauerit, §. 1. de dolo in P.* aut mendacium profert, aut machinatur. *l. Ful. anis, §. idem Iulianus, de actio. em. in P.* Inibi & fraus, quando ex facto dolo alter laeditur secreto & clam. Sic enim Cicero, *V. 1.* inquit, *aut fraude sit iniuria: f. aut quasi vult pecule, vis, leonis videtur, quumque ab homine alienissimum, sed fraus odio digna maiore. Cicero 1. Offic. Vt non immerito maiores, & crimina fraudes dixerint. Et capitale fraudem admittere dixit Vlpianus, id est capitale crimen. *in l. 1. §. 1. versic. item si quod, de adit. edit. lib. 21. P. tit. 1.* Et ita dolo inest fraus, quae consilium habet. *l. iuris gentium, §. sed si fraudandi, de pact. in P.* Pluribus, autem explicat Vlpianus, Paulus, Caius, quid fit in fraudem facere, quos consulas oportet. *in l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. quae in fraud. credito. lib. 41. P. tit. 1. 9.* Referunt & fraudis nomen, ad eum, aduersum quem dolus admittitur. *vt in ius. si quid in fraud. patron. §. in fraudem ex qui. caus. manumitter. non lice.* dolum ad eum, qui committit: Attamen plerumque dolus, & fraus appellatione confusum donatur. Labeo, vt omnes doli species complecteretur, doli mali definitionem latiore dedit & explicauit, dolum malum dicens, esse omnem calliditatem, fallaciam, machinationem, ad circumuentionendum, fallendum, decipiendum, alterum adhibitam. *l. 1. §. dolum, de dolo. P.* Calliditas, astutia & dolus, deceptio in animo. *l. 1. §. pen. de actio. em. P.* fallacia in ore & in mendacio, *l. falsus, 44. §. si quis de furt. lib. 47. P. tit. 2.* machinatio vel bonum, ad decipiendum compositio & artificium. *l. Iulianus, §. idem, de actio. em. P.* ¶ In summa, dolus malus contrarius est bonae fidei, *l. si dolo. 5. C. de rescinden. vendit. ex mala fide procedens, & ex peruersa circumuentioni voluntate. Et proinde criminis habet speciem. gloss. in l. 1. de fideiuss. P. textus in l. 1. §. plane ibi proprii delicti. poenam iubet. de iurel. & ratio dist. in P. melius in litem exigat, 17. de dol. P.* Et Deus vt viram sanguinum, ita & dolum abominatur. *P. sal. 5.* Et eum qui egit dolum in lingua sua, a regno aeterno excludit. *P. sal. 11. imo & viri sanguinum & dolum non dimidiabant dies suos. P. sal. 54.* Et filio doli non nihil erit boni. *Proverb. c. 14.* Atque regnum transferretur de gente in gentem non solum propter iniustitias & iniurias, sed etiam propter diuersos dolos. *Eccl. 10. 10.* Beatus contra dicitur, cui non imputabit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. *P. sal. 31. Esai. ca. 53. can. finem. §. eligat, de poenit. dist. 2.* Idcirco qui dolum imponit alicui ducide materiam doli, consilium videlicet fraudulentum probare debet, & a quo fiat, secundum quid, cui & quare. Nam non nisi ex magna causa, & ex euidenti calliditate datur actio de dolo. *l. §. eleganter, 7. §. fin. de dolo. in P. l. dolum, C. eod. nec praesumitur dolus facile, nisi probetur. dist. a lege & eleganter. §. fin. l. quoniam, §. qui dolo de probatio. l. si quis affirmauerit, versic. si callide, de dol. in P.* Nec sufficit ad dolum imponendum, sola doli contestatio, nisi accedat probatio, *l. dolum, C. de dol. l. si maior. 25. de transact. in P.* paucis tamen exceptis, in quibus praesumptio iuris dolum indicat veluti in eo, qui scit ad quippiam faciendum se teneri, facereque potest, sed non vult. *vt in l. si procuratorem, §. dolo. & l. dolum mandat. in P.* Item si actus qui fit, per se malus sit, dolus inibi praesumitur absque alia probatione, vt si homicidium fiat. *in l. 1. & ibi gloss. ad l. Cornel. de sicar. C. c. 1. de praesumptio.* Subinde tertio loco, si actus qui publice fieri debet & solet, clam fiat, dolum inesse ostendit. *l. fin. de rit. nupt. in P. & l. non intelligitur. §. si quis palam, de iure fidei. P.* Sunt & alae peritales negotiorum, quae dolum inesse, praesumptio significat, colligenda ex illis, quae geruntur, & ex legum determinatione. *quibus in Lomnes, §. Lucius, quae in fraud. credito in P. & in §. item si quis in fraudem, de actio. Actio de dolo antiquitus non pro omnibus negotiis doliis erat a legibus prodita, §. si oleum, 10. §. fin. de dolo in P.* sed tantum pro aliquibus, atque secundum illas formulas tantum agi poterat. Nam primum a lege 12. tabularum de ius coercebatur in tutela commissis: secundo, ex lege 12. tribu circumscri-*